Frågelådan

Hjördis Levin är en av Sveriges främsta kvinnohistoriker.

I Vi Mänskor svarar hon i varje nummer på frågor om kvinnohistoria.

Skriv till Hjördis Levin, Vi Mänskor, Solidaritetshuset, Barnängsgatan 23, 116 41 Stockholm. Kunskap är makt!

Från signaturen Mats i Stockholm har följande fråga kommit:

''Att mannen i alla tider lyckats förtrycka och behärska kvinnan är ju bekant, liksom att härskarteknikerna har varierats efter hans behov. Så har han exempelvis skilt mellan sk ordentliga kvinnor och horor. En ordentlig kvinna skulle inte ha några sexuella lustar alls, i varje fall inte med mer än en man. Horan förmodades ha lust till alla män. För att hindra den vita kvinnan från sexuella kontakter med svarta män skapade den vite mannen myten att svarta män luktade illa och att de hade så stora könsorgan att de var farliga för vita kvinnor.

Numera vill mannen att alla kvinnor skall vara sexuellt omättliga och ständigt tillgängliga. Kvinnor skräms inte längre med svarta mäns lukt och i pornografin framställs kvinnor som om de inte tänkte på annat än jättepenisar. Den svarte mannen får i sexuellt avseende vara förebild för den vite. Min fråga är nu:

Har det tidigare i historien funnits något liknande den sexliberala våg, som vi upplevt de senaste trettio åren? I så fall när och var? Hur kommer det sig att sådana här svängningar inträffar?

Svar: Myten om att svarta män luktar illa har en parallell i myten om att överhuvudtaget människor i lägre klasser luktar. Att rynka på näsan när de kom in i fattigmans boning, om de någon gång gjorde det, var förr överklassmänniskornas sätt att avgränsa sig mot de fattiga. Ett av sätten.

Det fanns många fler. Exempelvis spridandet av åsikten att de lägre klassernas människor var mindre intellektuellt begåvade än medelklassens och överklassens, att de var mer begivna på sexuella njutningar, att de hade sämre förmåga att behärska sina drifter, att de överhuvudtaget var smutsiga. Med smuts avsågs såväl otvättade halsar och fötter som oreda i skåp och lådor och att mattorna inte låg snörrakt på golvet.

Det är mycket möjligt att du har rätt i att myten om svarta mäns lukt skapades av vita män just av det skäl du nämnt, men jag tror snarare att dden myten kommit till på samma sätt som myten om underklasslukten, således som ett klassmärke, en stigmatisering. Lukten var de vitas sätt att markera en gräns mot de svarta, att markera att de svarta var en annan sorts, och en sämre sorts människor än de vita. Det är inte svårt att utsträcka parallellen.

Hur många kvinnor plågas inte ständigt av känslan att de luktar illa? Varför riktas så gott som all reklam för deodoranter och parfymer till kvinnor? Är det inte för att vi är en slags underklass i ett manssamhälle?

Visst har det funnits sexliberala vågor tidigare. Det klassiska Rom var ju allmänt känt för sin sexuella lösaktighet, likaså Frankrike på 1700-talet.

Det antika Grekland hade sina hetärer och den sk gossekärleken.

Under Taoismen i Kina betraktades sexuell utlevelse som befrämjande för de andliga krafternas harmoniska utveckling. Men alla de här företeelserna var överklassföreteelser. Det var de allra högsta klasserna som hade tid och råd att hålla sig med lyxen av ett utsvävande sexualliv. Så länge den sexuella lösaktigheten håller sig inom ett litet socialt skikt utgör den inte heller någon större fara för hela samhället. Det är först när den börjar sprida sig allmänt som staterna har tvingats att ingripa med sin våldsoch kontrollapparat.

Något som skiljer den sexliberala våg som vi upplevt under de senaste tre-fyra decennierna från tidigare sådana perioder är, att samhället eller staten mer eller mindre legat bakom och drivit på, ja, nästan gjort propaganda för ett fritt sexualliv. Det ingår i liberalismens eller demokratins principer att ingen skall lägga sig i vårt priatliv. Men när privatlivet får konsekvenser för samhället då är det statens sak att hjälpa till med exempelvis preventivmedel, aborter, behandling av veneriskt sjuka.

Samhället står, så att säga, för frihetens kostnader eller konsekvenser. Det där går bra så länge ingenting verkligt allvarligt inträffar, exempelvis att folkmängden sjunker så drastiskt att mänskligheten riskerar att dö ut eller att en livshotande sjukdom för vilken ingen bot eller skyddsympning finns, börjar sprida sig med rasande fart. Då slår skräcken klorna i alla och då måste samhället ta sitt ansvar och sätta gränser för friheten genom exempelvis olika typer av lagar.

Speciellt för vår sexliberala våg har bla varit att vi haft råd med den. Samhället har haft råd med den. Samhället har haft råd att betala alla de instanser som behövs för att sköta det som i Foucaults anda kan kallas ''sexualiseringsapparaten''.

Speciellt för vår sexliberala våg har också varit att den i hög grad utgått från de lägre klassernas levnadsmönster. Den relativt stora sexuella frihet som fanns exempelvis i det svenska bondesamhället togs med till städerna under den industriella revolutionen. De som fick betala det högsta priset för den var givetvis de fattiga och lågavlönade kvinnorna. Det var lätt för männen att i städernas anonymitet och utan den gamla bykontrollen smita undan oönskade faderskap. Ofta gick de blivande fäderna ombord på emigrantfartyg och för-

svann för alltid. Uppdelningen i ordentliga flickor och horor är ännu inte utplånad, men den hade väl sin högperiod under viktorianismen. Den omättliga och ständigt tillgängliga kvinnan är ingenting annat än en i och för sig lika snedvriden reaktion mot den dubbelmoraliska uppdelningen.

För att besvara din sistnämnda fråga kort. Något absolut säkert svar varför sådana här svängningar inträffar finns nog inte, men en sak kan vi fastslå: Mot allt som går till överdrift kommer det förr eller senare en reaktion.

Reaktionerna mot sexliberalismen kan sannolikt också knytas till de ekonomiska förhållandena och förändringar i dessa.

Det antika Grekland med dess gossekärlek gick under när slaveriet inte längre var lönsamt.

Romarriket med dess utsvävande överklass gick under när man inte längre kunde kontrollera alla nationer man lagt under sig och som man räknade med skulle hålla erövrarna med mat.

Den franska överklassens utsvävningar fick revolutionens giljotin att gå snabbare, har någon sagt.

1800-talets sexuella lösaktighet inträffade omkring industrialismens genombrott och den sanktionerades och kontrollerades under den högindustriella period, som vi just sett slutet på. Denna period innebar att alla människor (i västvärlden) mer eller mindre fått råd och möjlighet att leva ett njutningsrikt liv. Näringslivet uppmuntrar till ett sådant liv. Vi lever på tillverkningen av njutningsmedel. Lägg märke till det enorma uppsvinget i försäljningen av bla rusdrycker, kläder och kosmetika, för att inte tala om bilar och fritidsbåtar.

Vi står nu inför en vändpunkt. Häromdagen förkunnade den sk herrtidningen Lektyr att man skall slopa det pornografiska innehållet och bli en ''snygg och anständig'' tidning som herrarna inte längre ska behöva gömma inuti Veckans affärer. Pornografin är inte lönsam längre sägs det.

Kanske är det så, men det finns flera skäl. Herrtidningarna kan knappast fortsätta att sprida budskapet om de lösa och mycket tillfälliga sexuella förbindelsernas välsignelse, samtidigt som samhällets ansvariga instanser, läkare, socialarbetare och politiker, sprider motsatta budskapet, således kräver en förändrad livsstil, färre antal partners och färre intima förhållanden mellan okända.

AIDS är en viktig faktor i bromsningen av sexliberalismen, men ännu vet vi inte om det är den viktigaste faktorn.

Det skulle ju kunna vara så att sexliberalismen som sådan och som den i varje fall sett ut hittills, inte är befrämjande för människans överlevnad.

Det tyder bla den ojämlika syn på förhållandet mellan kvinnor och män som sexliberalismen tyvärr alltför ofta har stått för, på.

Det tyder bla också den kamp mot njutningslystnad och slöseri med resurser samtidigt som stora delar av världens befolkning svälter, som trots allt pågår runt om i världen, på.

Sexliberalism och njutningslystnad är samma andas barn, även om det inte nödvändigtvis måste vara så.

I begreppet fri sexualitet *måste* ju inte inläggas betydelsen ''sexuellt omättlig'' och ''ständigt sexuellt tillgänglig''.

Forts. på bokrecensioner

till krismottagningen för män i Göteborg vet vad hon talar om.

Gunhild Kyle ger det historiska perspektivet. Hur uppkom egentligen den frånvarande fadersgestalt som vi är vana att se honom idag? Hur har lagarna kring faderskapet sett ut, och varför? Hur har vardagslivet sett ut?

Carl Martin Allwood ger en översikt över hur faderskap ser ut i olika kulturer, och läsaren förstår allt bättre hur osannolikt det skulle vara att just *vår* traditionella papparoll skulle vara den enda biologiskt och psykologiskt riktiga.

Till Stefan Hansens kapitel var jag från början skeptisk. ''Finns det velourpappor bland djuren?'' heter det. Och jag tänkte, ska vi nu återigen höra argument av typ, Se, så här gör silkesapan, alltså ska vi också göra det. Men kapitlet var intressant. Det gav mig helt nya aspekter på faderskap genom de studier av apsamhällen som skildras.

Elisabeth Enger

PRENUMERERA

Frankeras ej
Vi mänskor
betalar portot

Vi Mänskor

Svarspost
Kundnummer 15999014
100 61 STOCKHOLM

☐ Jag vill prenumerera på Vi mänskor. Pris 100 kr.
☐ Jag vill stötta Vi mänskor med en stödprenumeration. Pris 125 kr.

(Skicka inga pengar nu. Vi skickar inbetalningskort)

Namn: .....

Adress: .....

Postadress: .....